

УДК
37.07:37.018.593

Сігнаєвська Н. П.
студентка магістратури "Управління
навчальним закладом"
(Житомирський державний університет імені
Івана Франка, м. Житомир) вчитель
початкових класів (загальноосвітня
україно-італійська
школа "Всесвіт" I-II-III ступенів, м. Житомир)
e-mail: nsignaevska@gmail.com

**Управління розвитком приватним загальноосвітнім навчальним
закладом у сучасних умовах**

У статті виокремлені особливості управління приватним загальноосвітнім навчальним закладом. Окреслено значення приватної освіти в сучасних умовах. Розкривається сутність поняття "приватна освіта", зміст на основні особливостей приватного загальноосвітнього навчального закладу. Визначено чинники, що сприяють розвитку приватної освіти на сучасному етапі.

Актуальність теми. Формування та функціонування сучасного перспективного закладу освіти неможливе без переосмислення системи управлінських характеристик керівника, формування альтернативного погляду на сьогодення.

Керівники сучасних навчальних закладів працюють у період реформування освітньої системи України, що вимагає максимальної уваги до управлінської компетентності.

Загальні аспекти управлінської діяльності шкіл розглядали А. М. Алексюк, І. Д. Бех, Ю. К. Бабанський, В. І. Бондар, Є. С. Березняк, Л. І. Даниленко, Г. А. Дмитренко, Г. В. Єльнікова, А. Й. Капська, Ю. А. Конаржевський, О. І. Мармаза, М. М. Поташник, В. І. Маслов, Л. М. Карамушка, В. В. Олійник, Т. М. Сорочан, Г. М. Тимошко, К. М. Ушаков, Є. Р. Чернишова, Т. І. Шамова.

Найбільш характерні підходи до управління у вітчизняному та зарубіжному школознавстві представлені в дослідженнях В. С. Пекельної, Ю. В. Васильєва, В. І. Гречухіна, В. І. Бондаря, Р. Х. Шакурова, В. Г. Афанасьєва [1].

Постановка проблеми. Реформування сучасної системи національної освіти висуває перед педагогічною наукою завдання пошуку шляхів подальшого вдосконалення вітчизняного шкільництва, винайдення шляхів піднесення його на рівень сучасних вимог. Одне із стратегічних завдань у цьому аспекті, як зазначено в Національній програмі "Освіта (Україна ХХІ століття)", полягає в подоланні "... монопольного становища держави в освітній сфері через створення на рівноправній основі недержавних навчально-виховних закладів та формування багатоваріантної інвестиційної політики в галузі освіти" [2].

Мета статті полягає у висвітленні особливостей розвитку приватних загальноосвітніх навчальних закладів на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. З перших кроків встановлення нашої держави як самостійної високорозвиненої країни значна увага приділялася розвитку та встановлення громадянського суспільства, демократії, захисту прав та свобод громадян. Усі ці процеси, без сумніву, реалізуються дуже важко, бо нелегко змінити стереотипи суспільства, які звикли до загальних звичних стандартів і часто не бажають сприймати нове. Ця проблема особливо гостро постає у системі реформування освіти, яка дуже повільно просувається у напрямку підвищення її якості та демократизації.

Багато різноманітних заходів відбувається для вдосконалення освітнього процесу в Україні: вивчається досвід європейських країн, застосовуються нові методики, проте проблема вирішується дуже повільно. Держава не може здійснити усі необхідні зміни, які є нагальними для освіти, але впевнено тримає монополію у цій сфері в своїх руках. Окрім держави, зацікавлені в якісній освіті її громадяни. Важливим на сьогодні стало питання допуску громадян держави до процесів розвитку освітньої системи, як це має бути у громадянському

суспільстві. Одним із методів демократизації української школи є розширення можливостей розвитку приватних навчальних закладів. Такі інновації в українському освітньому просторі дадуть можливість небайдужим людям розділити з державою тягар фінансування та опіки освітніми процесами, як це відбувається в інших країнах. Натомість за державою зберігатиметься контроль за дотриманням законодавства школами усіх форм власності.

Над удосконаленням освітньої системи постійно працюють розвинуті держави світу, шукаючи шляхів для найефективнішої підготовки майбутніх громадян до самостійного дорослого життя. Удосконалюючи систему освіти, вони щоразу більше акцентують увагу на доступі до якісної освіти якнайширшого кола своїх громадян, а також на можливості вибирати освітні заклади, враховуючи психологічні, культурні та інтелектуальні пріоритети громадян.

Для батьків важливо обрати середовище, в якому їхня дитина буде почуватися у безпеці, доглянутою та всебічно розвиватиметься відповідно до своїх потреб та здібностей. У школах з великою кількістю учнів не кожна дитина одержує належну увагу. Пошуки школи сьогодні для батьків нерідко перетворюються на проблему, для вирішення якої потрібен тривалий час і чимало зусиль. Дати дитині хорошу освіту, розвинути її здібності, виховати впевнену у собі особистість – означає подбати про майбутнє. Безперечно, державні школи ставлять перед собою саме такі завдання, проте їх швидше можна реалізувати у школі з малою наповненістю класів, невеликим колективом вчителів-одномумців, де кожній дитині можливо приділити увагу.

Створення приватних шкіл – явище цілком закономірне і відповідає етапу становлення України як самостійної держави. Переваги приватної школи у тому, що вона створює досить комфортні умови, в яких дитині добре, отже, вона зможе отримати потрібний обсяг знань, умінь і навичок. Окрім того, більшість приватних шкіл ставить собі за мету виховання інтелігентів, у яких гроші не переважають над моральними цінностями.

Батьки бажають, щоб дитині було приємно, легко і цікаво вчитися, і готові за це платити. Сьогодні така освіта доступна не всім, але за державної підтримки приватна школа може значно зменшити платню за навчання [3].

Приватними школами називаються ті освітні заклади, які не контролюються і не забезпечуються державними структурами, тобто є незалежними від держави у фінансовому та юридичному відношенні. Виникли вони у прадавні часи (перші в історії давніх цивілізацій школи у Шумерській державі мали приватний характер)

і слугували протягом багатьох століть потребам верхівки суспільства у її підготовці до виконання своїх суспільних функцій. У сучасному світі, не дивлячись на процеси демократизації освіти, приватні школи продовжують існувати і зберігають стабільні позиції в освітніх системах. Їх створення та діяльність регламентується державними актами або конституціями держав, що констатують право батьків на вибір типу навчального закладу для навчання своїх дітей.

Загальна кількість приватних шкіл у розвинутих країнах коливається від 5 до 20% (Великобританія – 10%, США – 12%, Франція, Австралія – 20%). У країнах, що розвиваються, частка приватного сектора у загальній освіті значно більша, особливо серед середніх шкіл. Наприклад, в Індії, Танзанії, Того вона дорівнює 60- 80% усієї кількості закладів.

За даними Міністерства освіти і науки (МОН), кількість шкіл в Україні, де застосовуються поруч із стандартними і інші підходи в навчанні (приватні), за останні п'ять років збільшилася майже вдвічі і нараховує близько двохсот. Майже 25% таких шкіл локалізовано в Києві. Це 1% від загальної кількості середніх навчальних закладів у країні.

Протягом останніх десятиліть відбувається процес деякого зростання кількості приватних шкіл, що зумовлюється такими чинниками:

1) зниження якості діяльності державної середньої школи у зв'язку з її перетворенням у масову, що призводить до появи незадоволення певної кількості батьків їх діяльністю, до віддання переваги приватній школі;

2) різноманітність типів приватних освітніх закладів, які мають можливість задовольнити всі потреби та смаки. За своїми загальними характеристиками вони поділяються на дошкільні, початкові, середні загальноосвітні та спеціальні; безплатні, з низькою, середньою та дуже високою платнею за навчання; денні та школи-інтернати; старі, з давніми історичними традиціями і нові, що відповідають потребам сучасного життя; окремі школи для дівчаток та хлопчиків та школи спільного навчання;

3) поширення у 80-90-х роках ХХ століття на освітню сферу основ неоліберальної стратегії розвитку економіки. Наслідком її є, зокрема, поступове збільшення кількості недержавних шкіл. Інструментами такої Стратегії у ряді країн (Великобританія, США, Австралія, Нова Зеландія) виступають шкільні ваучери та вільний вибір батьками школи для навчання дітей [4: 126]

Основні цілі та завдання приватних шкіл:

- здобуття дітьми загальної середньої освіти на рівні не нижчому від державних стандартів;
- формування учнів як громадян України, становлення у них громадянської позиції та національної свідомості;
- розвиток здібностей та обдарованості дітей, їх інтересів та нахилів у результаті впровадження передових освітніх технологій у навчально-виховний процес, реалізації диференційованого та індивідуального підходів;
- створення умов для всебічного розвитку дитини у позашкільний час (дія "системи повного дня");
- створення комфортних умов для навчання, виховання та розвитку дитини (безпосередньо технологічно-навчальних, естетичних і побутових) [5: 12].

Рівень освіти у приватних закладах освіти перевіряється так само, як і в державних. Часто в ролі перевіряючих виступають співробітники комунальних шкіл та державних ЗНЗ, а вони не готові закривати очі на промахи колег, що працюють в системі приватної освіти. Тому викладачі приватних шкіл та ЗНЗ змушені відповідати стандартам.

Приватна освіта здійснюється за тією ж обов'язковою програмою Міністерства Освіти, що і державна. Різниця лише в методиках викладання і додаткових предметах.

У приватній школі в першу чергу невеликі класи, у той час як в державній – зазвичай 25-30 учнів. Невеликі класи дозволяють вчителю приділити максимальну кількість уваги кожному учневі і доступно пояснити матеріал і переконатись, що його зрозуміли абсолютно всі.

Оскільки приватна школа є новим явищем для сучасної України, то і підходи до управління нею та вимоги до компетенцій керівників таких навчальних закладів мають свої особливості. Вони доповнюють перелік компетенцій директора школи і зобов'язують керівника навчального закладу приватної форми власності бути конкурентоспроможним освітнім менеджером, перед яким стоїть набагато більше завдань, ніж перед директором державної школи. Директор приватного закладу, окрім забезпечення навчального процесу, змушений бути економістом і юристом або ж наймати таких фахівців, щоб відстоювати права школи в умовах сучасного законодавчого поля [6].

Основними характеристиками управлінської діяльності керівника закладу освіти на сучасному етапі вважаються: професійність, науковість, аналітичність, прогностичність, гнучкість, комунікабельність.

У літературі з питань компетентності чітко видно, що більшість авторів у моделях управління виділяють три рівні компетентності:

– інтегративну – здібність до злиття знань і навичок та їх використання в умовах швидкоплинного зовнішнього середовища;

– соціально-психологічну – знання і вміння у сфері сприйняття поведінки людей, мотивації їх діяльності, високий рівень емпатії і комунікативної культури;

– компетентність у конкретних сферах управлінської діяльності (управлінську компетентність) – прийняття рішень, обробка інформації, методи роботи з людьми [7: 24].

Отже, розвиток та встановлення приватних навчальних закладів сприяє пошуку та покращенню якості освітнього процесу на сучасному етапі. Особливості управління розвитком такого типу навчального закладу полягає у професійності, науковості, аналітичності, прогностичності, гнучкості, комунікабельності, вмінні експериментувати на шукати альтернативні шляхи розвитку ЗНЗ.

Список використаних джерел та літератури:

1. Наукові основи організації виховного процесу в сучасній загальноосвітній школі – Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view>

2. Державна національна програма "Освіта" ("Україна ХХІ століття") // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / [уклад. О. О. Любар ; ред. В. Г. Кремень]. – К. : Знання, 2005. – С. 600- 623.

3. Єганова Т. Приватна школа – дзеркало змін у суспільстві / Тетяна Єганова // Загальноосвітні заклади приватної форми власності в системі освіти України. – Одеса : Іміджпрес, 1999.

4. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка : навч. посібник / А. А. Сбруєва. – Суми : Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. – 300 с.

5. Карамушка Л. Актуальні проблеми психології управління загальноосвітніми закладами освіти, заснованими на приватній формі власності / Людмила Карамушка // Загальноосвітні заклади приватної форми власності в системі освіти України. – Одеса : Іміджпрес.

6. Сенчук О. Створення нових можливостей підвищення якості освіти через сприяння розвитку приватних шкіл та особливості управління ними / О. Сенчук // Освітологічний дискус. – 2010. – № 2. – С. 165-175.

7. Лаврук В. Діагностика управлінської компетентності директора школи / Василь Лаврук. – К. : Шкільний світ, 2008. – 128 с.

Сигнаевская Н. П.

Управление развитием частным общеобразовательным учебным заведением в современных условиях

В статье выделены особенности управления частным общеобразовательным учебным заведением. Очерчено значение частного образования в современных условиях. Раскрывается сущность понятия "частное образование", содержание основных особенностей частного общеобразовательного учебного заведения. Определены факторы, способствующие развитию частного образования на современном этапе.

Sihnaievska N.

Managing the development of private educational institutions in modern conditions

The article highlights the peculiarities of management of private educational institutions. Outlined the importance of the private education in modern conditions. The essence of concept of "private education", the contents of the main features of the private secondary schools. The factors contributing to the development of private education at the present stage.